

Dijital Çağda Yabancı Dil Eğitimi

Editör: Aygöl ŞAHİN TOPTAŞ

Editör: Aygül ŞAHİN TOPTAŞ

DİJİTAL ÇAĞDA YABANCI DİL EĞİTİMİ

ISBN 978-625-6140-98-1

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Aralık 2024, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Yonca Demirkaya
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Dijital teknolojilerin hızla geliştiği ve günlük yaşamın her alanına entegre olduğu günümüzde, eğitim sistemleri de bu dönüşümün bir parçası haline gelmekte ve yeniden şekillenmektedir. Özellikle yabancı dil eğitimi, dijitalleşme süreçlerinden doğrudan etkilenen ve bu süreçlerin sunduğu imkânları etkin bir şekilde kullanma potansiyeline sahip bir alan olarak dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, Dijital Çağda Yabancı Dil Eğitimi başlıklı bu kitap, geleneksel dil öğretim yöntemlerini çağdaş dijital araçlarla birleştiren yenilikçi bakış açıları sunmayı hedeflemektedir.

Bu kitap, yabancı dil eğitiminde dijital dönüşümün çok boyutlu etkilerini ele alarak hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin ihtiyaçlarına yanıt vermeyi amaçlamaktadır. Eğitimde dijitalleşme üzerine birçok çalışma yapılmış olsa da bu sürecin yabancı dil eğitimi özelindeki uygulamaları ve getirdiği yenilikler henüz yeterince kapsamlı bir şekilde ele alınmamıştır. Bu kitap, dijitalleşmenin dil öğrenme ve öğretme süreçlerini nasıl dönüştürdüğünü ve yabancı dil eğitimi özelinde hangi yenilikçi yöntemlerin uygulanabileceğini derinlemesine incelemektedir.

Kitap, dijital dönüşümün temel bileşenlerini kapsayan geniş bir çerçeveye sahiptir. İlk olarak, bilgisayar destekli dil öğreniminden günümüzün sanal gerçeklik (VR), artırılmış gerçeklik (AR) ve yapay zekâ gibi yenilikçi teknolojilerine uzanan bir dönüşüm süreci ele alınmıştır. Buna ek olarak, yaratıcı öğretim teknikleri, oyunlaştırma, uzaktan eğitim uygulamaları, e-kitapların ve dijital materyallerin kullanımı gibi konular da detaylı bir şekilde incelenmiştir. Kitabın içeriği hem teorik temelleri hem de pratik uygulamaları bir araya getirerek dijital çağda yabancı dil öğretiminde etkin bir rehber sunmayı amaçlamaktadır.

Dijital dönüşümün başarılı olabilmesi için öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmesi ve teknolojiyi etkin kullanabilmesi büyük önem taşımaktadır. Aynı şekilde, dijital araçların öğrenciler için nasıl daha kişiselleştirilmiş, erişilebilir ve etkileşimli öğrenme ortamları sunduğu da kitabın önemli bir odak noktasıdır. Web 2.0 ve Web 3.0 araçlarının sunduğu imkânların yanı sıra, VR ve AR uygulamalarıyla desteklenen çoklu ortam öğrenmesi, yapay zekâ tabanlı öğretim yöntemleri ve interaktif platformlar gibi yenilikler, kitabın kapsadığı geniş perspektifin birer parçasını oluşturmaktadır.

Bu kitabın, öğretmenler, öğrenciler, akademisyenler ve eğitim teknolojileriyle ilgilenen herkes için değerli bir kaynak olabileceği düşünülmüştür. Kitabın, dijital dönüşümün sunduğu fırsatları daha etkin bir şekilde değerlendirmeye katkı sağlayacağına ve yabancı dil eğitimi alanındaki çalışmalara yeni bir perspektif kazandıracığına inanıyoruz.

Kitabın hazırlanmasında emeği geğen değerli yazarlarımıza, katkı sağlayan tüm uzmanlara ve desteklerini esirgemeyen herkese teşekkürlerimizi sunarız. Bu çalışmanın, dijital çağda yabancı dil eğitiminin dönüşümüne ışık tutarak, eğitimde yenilikçi teknolojilerin kullanımını teşvik eden bir rehber olmasını diliyoruz.

Aygül ŞAHİN TOPTAŞ

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Dr. Aygöl ŞAHİN TOPTAŞ

1. Bölüm: Dijital Çağda Yabancı Dil Eğitiminin Dönüşümü

Dr. Aygöl ŞAHİN TOPTAŞ, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8468-1688

2. Bölüm: Yabancı Dil Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar ve Uygulamalar

Dr. Öğr. Üyesi Betül KINIK GÜLEK, İnönü Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3554-2307

3. Bölüm: Yabancı Dil Eğitiminde Ders Kitaplarının Evrimi ve Dijital Dönüşüm

Esra CEYHAN, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0009-0005-2205-416X
Mustafa DURMAZ, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0009-0002-7215-6680
Dilara KANDEMİR, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-2227-2811

4. Bölüm: Web 2.0 ve Web 3.0 Araçlarının Yabancı Dil Eğitiminde Rolü

Dr. Meryem Melike GÜNGENCİ, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1885-0551

5. Bölüm: Yapay Zekâ Destekli Yabancı Dil Eğitimi

Dr. Merve ÖKSÜZ ZEREY, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5268-3702

6. Bölüm: Yabancı Dil Eğitiminde Sanal Gerçeklik Kullanımı: Çoklu Ortam Öğrenmesinin Bakış Açısından Bir İnceleme

Doç. Dr. Ahmet TANIR, İskenderun Teknik Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6148-5417

7. Bölüm: Uzaktan Yabancı Dil Eğitimi: Teknolojik İlerlemeler ve Uygulamalar

Dr. Fatıma Nur FİŞNE, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9224-2485

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM

DİJİTAL ÇAĞDA YABANCI DİL EĞİTİMİNİN DÖNÜŞÜMÜ

Giriş.....	1
Bilgisayar Destekli Dil Öğrenimi	4
Web 2.0 ve Web 3.0 Araçları	6
Yapay Zekâ (AI)	9
Sanal Gerçeklik (VR) ve Artırılmış Gerçeklik (AR)	11
Dijital Dönüşümün Öğretmen ve Öğrenciler Üzerindeki Etkisi	13
Sonuç.....	15
Kaynakça.....	16

2. BÖLÜM

YABANCI DİL EĞİTİMİNDE YENİ YAKLAŞIMLAR VE UYGULAMALAR

Giriş.....	21
Yaratıcı Öğretim Teknikleri.....	21
Hikâye Anlatıcılığı	22
Drama	25
Dijital ve İnteraktif Öğrenme Yöntemleri	26
Etkileşimli Tartışma Platformları.....	27
Artırılmış Gerçeklik (Augmented Reality, AR).....	28
Sanal Gerçeklik (Virtual Reality, VR).....	30
Sanal Dünyalar/Sanal Ortamlar	32
Oyunlaştırma ve Dil Öğretimi.....	33
Oyunlaştırmanın Temel Prensipleri ve Eğitimdeki Yeri.....	33
Oyunlaştırma Tabanlı Uygulamalar ve Platformlar	35
Sonuç	35
Kaynakça.....	37

3. BÖLÜM

YABANCI DİL EĞİTİMİNDE DERS KİTAPLARININ EVRİMİ VE DİJİTAL DÖNÜŞÜM

Giriş.....	41
E-Kitapların ve Dijital Materyallerin Yükselişi.....	43
E-Kitapların Öğrenme Süreçlerindeki Yeri ve Etkileşimi	45
Dijital Ders Kitaplarının Öğrenci ve Öğretmenlere Faydaları	47
Dijitalleşmenin Getirdiği Zorluklar ve Çözümler	51
Geleceğin Ders Kitapları: Yeni Trendler ve Yenilikler	54
Fatih Projesi ve EBA.....	56
WEB 2.0 Araçları.....	56
Sanal Gerçeklik ve Artırılmış Gerçeklik.....	57
Etkileşimli E- Kitap.....	57
Gelecekteki Etkileri	57
Sonuç.....	59
Kaynakça	61

4. BÖLÜM

WEB 2.0 VE WEB 3.0 ARAÇLARININ YABANCI EĞİTİMİNDE ROLÜ

Giriş.....	63
Yabancı Dil Öğretiminde Web 2.0 ve Web 3. Araçları	65
Web 2.0 Araçları.....	65
Web 3.0 Araçları	67
Web 2.0 ve Web 3.0 Araçları ile Yabancı Dil Öğretiminde Pedagojik Yaklaşımlar.....	68
Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Web 2.0 ve Web 3.0 Araçları	70
Yabancı Dil Öğretiminde Web 2.0 ve Web 3.0 Araçlarının Etkililiğini Ölçme	73
Yabancı Dil Öğretiminde Web 2.0 ve Web 3.0 Araçlarının Kullanımında Karşılaşılabilecek Muhtemel Zorluklar.....	75
Teknik Altyapı Sorunları	75
Öğretmenlerin Dijital Yeterlilikleri.....	75
Pedagojik Adaptasyon Zorlukları	76
Sonuç ve Öneriler	77
Kaynakça.....	79

5. BÖLÜM

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ YABANCI DİL EĞİTİMİ

Yapay Zekâ ve Eğitim: Temel Kavramlar.....	83
Üretken Yapay Zekâ ve Yabancı Dil Eğitimi	84
Üretken Yapay Zekânın Yabancı Dil Öğretiminde Kullanımı.....	86
Mesleki Gelişim İçin Üretken Yapay Zekanın Kullanımı.....	88
Ders Planı Hazırlamada Üretken Yapay Zekâ Kullanımı	88
Alıcı Becerilerin Öğretimi İçin İçerik Geliştirmesi	89
Üretken Becerilerin Öğretimi.....	93
Kelime Öğretimi.....	96
Dilbilgisi Öğretimi	98
Telaffuz Öğretimi	99
Kişiselleştirilmiş Öğrenme.....	101
Üretken Yapay Zekâ Kullanımında Öğretmenlerin Karşılaşabileceği Zorluklar ve Çözüm Önerileri	103
Sonuç.....	105
Kaynakça.....	106

6. BÖLÜM

YABANCI DİL EĞİTİMİNDE SANAL GERÇEKLİK KULLANIMI: ÇOKLU ORTAM ÖĞRENMESİNİN BAKIŞ AÇISINDAN BİR İNCELEME

Giriş.....	109
Çoklu Ortam Öğrenmesinin Bilişsel Teorisi (CTML).....	110
VR'nin CTML ile Uyumluluğu	112
Yabancı Dil Öğretiminde VR'nin Avantajları	114
İleri Düzey Sözcük Edinimi.....	114
Kültürel Yeterliliği Teşvik Etme	115
Artan Motivasyon ve Öğrenen Katılımı.....	116
İletişim Becerilerinin Geliştirilmesini Kolaylaştırma.....	118
Yabancı Dil Sınıflarında VR Kullanmanın Zorlukları.....	119
Yüksek Maliyetler ve Erişilebilirlik Sorunları.....	119
Teknik Zorluklar	120
Aşırı Bilişsel Yüklenme Potansiyeli.....	121
Öğretmenler İçin Pratik Çıkarımlar	122
Kelime ve Kültür Öğrenimi İçin Sanal Gerçekliğin Stratejik Kullanımı.....	123
Öğretmenler ve Öğrenciler İçin VR Eğitimi	125

Düşük Riskli İletişim Uygulamalarına Odaklanma	127
Sonuç.....	128
Kaynakça	129

7. BÖLÜM

UZAKTAN YABANCI DİL EĞİTİMİ: TEKNOLOJİK İLERLEMELER VE UYGULAMALAR

Giriş.....	135
Uzaktan Eğitimin Tanımı	135
Uzaktan Eğitimin Tarihçesi.....	138
Uzaktan Eğitim ile Yabancı Dil Eğitimi	140
Uzaktan Eğitim Kuramları ve Yöntemleri.....	141
Uzaktan Eğitimin Güçlü Yanları ve Sınırlılıkları.....	143
Uzaktan Yabancı Dil Eğitimi İçin Teknolojik Araçlar	146
Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Zorluklar ve Çözümler	149
Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim Deneyimleri.....	151
Sonuç.....	154
Kaynakça.....	154

1. BÖLÜM

DİJİTAL ÇAĞDA YABANCI DİL EĞİTİMİNİN DÖNÜŞÜMÜ

Dr. Aygül ŞAHİN TOPTAŞ, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8468-1688

1. Giriş

Dijital çağın hızla değişen dinamikleri, eğitim alanında da köklü dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Teknolojik yenilikler, öğrenme ve öğretme süreçlerini yeniden şekillendirirken, yabancı dil eğitimi bu değişimden en çok etkilenen alanlardan biri olmuştur. Geleneksel yöntemlerin yanı sıra, dijital araçlar ve platformlar, dil öğrenimini daha erişilebilir, kişiselleştirilebilir ve etkileşimli bir hale getirmiştir. Martin ve Xie (2022), dijital dönüşümü, bir kurumun operasyonlarını, stratejik yönelimlerini ve değer önerisini dönüştüren, derin ve uyumlu kültür, iş gücü ve teknoloji değişimlerinden oluşan bir süreç olarak tanımlar. Bu bağlamda dijital dönüşüm yalnızca teknolojik yeniliklerle sınırlı olmayıp, bireylerin ve toplumların bu yeniliklere nasıl uyum sağladığını da içeren çok boyutlu bir süreçtir. Dijital çağ, yalnızca teknolojik yenilikleri değil, bu yenilikleri şekillendiren kültürel değişimlerin derinlemesine anlaşılmasını da gerektirmektedir. Dil ve kültür arasındaki güçlü bağ, yabancı dil eğitiminde dijital dönüşümün önemini daha da artırmaktadır. Dil, yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda kültürel değerleri ve normları taşıyan bir köprüdür. Yabancı dil öğretimi, dil becerilerinin ve kültürel farkındalığın birleştiği bir alan olarak öğrencilerin sadece dilsel beceriler geliştirmesini değil, aynı zamanda bu becerilerin sosyokültürel bağlamını anlamasını da sağlar. Dil öğretimi aracılığıyla kültürün öğretilmesi, dil becerilerinin gelişimi ve etkili kültürlerarası iletişimin sağlanabilmesi için temel bir unsurdur (Topalovic, Valvic & Herceg, 2024). Bu bağlamda, dijital araçlar ve yapay zekâ, dil eğitiminde hem etkili birer araç hem de kültürel farkındalık geliştirmek için birer fırsat sunmaktadır.

Dijital dönüşüm, eğitim dünyasında köklü değişiklikler yaratarak sınıfları ve öğretmenlerin öğrencilerle etkileşim biçimlerini yeniden şekillendirmektedir. Covid-19 pandemisi, eğitim sistemlerinde dijital dönüşümün hızlanmasında büyük

bir etken olmuştur. Pandemi nedeniyle eğitimin çevrim içi ortama taşınması, sınıfların dijitalleşmesi ve öğretmenlerin çevrim içi etkileşim biçimlerinin yeniden şekillenmesi sürecini hızlandırmıştır. Bu dönüşüm, gelecekteki eğitim politikalarını da şekillendiren önemli bir faktör olmuştur. Pandemi sonrası dönemde ise çevrim içi etkileşim ve dijital araçlar, eğitimde yaygın olarak kullanılmaya devam etmiştir (Haga, 2023; Semenkina, Pavlova, Mironseva & Moiseev, 2024).

Birçok alanda olduğu gibi, dil eğitimi alanında da önce bilgisayarlar, ardından internetin yaygınlaşması dil öğrenim metodlarının değişmesine neden olmuştur. 60lı 70li yıllarda dil laboratuvarları; kasetçalar, mikrofon ve kulaklık ile eğitim imkânı sağlıyordu. Öğretmenler öğrencilerin etkileşimlerini kontrol paneli aracılığıyla takip ediyorlardı. Süreç içerisinde dil laboratuvarları dil eğitimi anlamında olumlu bir adım olmasına rağmen öğrenci öğretmen etkileşiminin az olması, sistemin hantal olması gibi nedenlerle dil eğitimi bilgisayar destekli dil öğrenimine doğru kaymaya başladı (Singhal, 1997). 1970'lerde İşitsel-Dilsel Yöntem etkisiyle kurulan dil laboratuvarlarının yerini, bilgisayar destekli dil öğrenimi çalışma istasyonları almıştır. Mikro bilgisayarlar, okuma, dinleme, konuşma ve yazma gibi dört dil becerisinin etkileşimli bir şekilde öğretilmesine olanak sağlamıştır (Crystal, 1987). Bilgisayar destekli dil öğrenimi, bilgisayarın dil öğretimi ve öğreniminde bir araç olarak kullanılması, bu alandaki uygulamaların gerçekleştirilmesi ve bu uygulamaların araştırılmasını kapsayan bir alan olarak tanımlanmaktadır (Levy, 1997, s.1.) Bu dönemde, dil öğreniminde teknolojinin kullanımı, öğrencilere etkileşimli ve kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri sunmaya başlamıştır. İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte, dijital araçlar daha ulaşılabilir hale gelmiş ve dil öğrenimi artık çevrimiçi platformlar üzerinden de yapılabilir olmuştur.

Bilgisayar destekli iletişim ve internetin yükselişi, 20. yüzyılın sonunda bilgisayarların dil öğrenimindeki kullanımını köklü bir şekilde değiştirmiştir (Eastment, 1996). İnternetin ortaya çıkışıyla birlikte bilgisayar hem toplumda hem de sınıfta, yalnızca bilgi işleme ve görüntüleme aracı olmaktan çıkarak bilgi işleme ve iletişim aracı haline gelmiştir (Warschauer & Healey, 1998). İnternetin yaygınlaşması, internetin eğitim amaçlı kullanımında özellikle yabancı dil eğitiminde büyük bir potansiyel sunmuştur (Singhal, 1997). Bu gelişme, bireylerin dil öğrenme sürecine daha kolay erişim sağlamasına olanak tanımış; yabancı dil öğretiminde ise dijital ses, metin ve görsellerin bir arada kullanıldığı multimedya destekli yöntemlerin benimsenmesini hızlandırmıştır (Yalçın, 2020, s. 345). Bu dijital araçların entegrasyonu, Web 2.0 teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla daha kapsamlı ve erişilebilir bir hale gelmiştir. Web 2.0'in gelişimi ile, internet sadece bilgiye erişim sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda kullanıcıların içerik üretip paylaşabileceği, etkileşimli platformlar haline gelmiştir. Bu dönüşüm, yabancı dil eğitiminde önemli